

990805-1

Zdeněk Smetáček (v souvislosti s výkladem o Hromádkovi – s. 61) se vyjadřuje následovně: „... znamená to, že činíme svým východiskem ... problém pravdy, jejímž kritériem ovšem činíme ... základní zásady noetické a logické“. Obojí zásady jsou ovšem něčím, co jsme sami formulovali (Smetáček sám výslovně poukazuje na svůj doslov, kde se je pokusil „stručně formulovat“). Je tu tedy otázka, jak může být kritériem pravdy něco, co jsme sami formulovali (a tedy i sami vymysleli). Nepochybně je zřejmé, že se tu nemyslí „pravda“ sama, nýbrž naše pokusy o její poznání a formulování, tedy naše pravdivé poznatky, pravdivé myšlenky, pravdivé soudy či výroky apod. O stránku dále (s. 62) také Smetáček praví, že „filosof by slovy , absolutní pravda‘ rozuměl dokonalé a dokonané poznání, třeba našimi prostředky prozatím nedosažitelné“. O něco dále se ještě zmiňuje o „předpokládaném výsledku ukončeného poznávacího procesu“. To je pak ovšem záležitostí jen rétorickou: co je kritériem „dokonalého a dokonáního“ poznání? Smetáček by asi řekl: věc, skutečnost poznávaná. (Tak se to tradičně říká.) Z toho by však vyplývalo, že kritériem pravdy je skutečnost (tj. že pravda se musí řídit, spravovat tím, co jest). Kupodivu však Smetáček říká, že kritériem pravdy jsou „základní zásady noetické a logické“, a ty jsme museli sami stanovit a formulovat. Tak se nabízí alternativa: kritériem pravdy jsme my sami (ve smyslu: člověk je mírou všeho). Tak daleko by ovšem ani sám Smetáček nešel. Kde je tedy řešení? Myslím, že se nelze vyhnout jednomu z dvojího: buď pravdu vůbec popřeme (resp. zesubjektivizujeme, což je prakticky totéž) – anebo musíme pravdu akceptovat jako svébytnou skutečnost (byť nepředmětnou), nezávislou na tom, co „jest“, ale podmiňující, ba zakládající „pravost“ všeho pravého a pravdivého. A pak ovšem musíme změnit, zejména rozšířit své chápání „skutečného“, tj. musíme revidovat tradiční redukování skutečnosti na to, co „jest“.

(Písek, 990805-1.)